

VII. is , begeven zy zich in de boomen ,
 Hoofdst. om onder de schaduw der Bladeren eene
 schuilplaats te zoeken, totdat de grootste
 hitte over is.

Luizen. De Europeanen aan de Kaap hebben
 Van de- geene reden om over de Luizen, die op het
 zen krie- hoofd of in de klederen zich onthouden, te
 len de klagen, dewyl zy, die ze uit Europa mede
 Hotten brengen, ze, meestal, kwyt raken, wanneer
 totten. zy aan de Kaap komen. — De Hottentotten
 krielen daarentegen van dit ongedierte.
 Zy hebben het egter zeldzaam op hunne
 hoofden, maar zeer menigvuldig in hunne
 mantels. — Van de Weegluizen, en
 van het ongedierte, het welk aan de Kaap-
 sche Dieren eigen is, agten wy het onnoodig
 in 't byzonder te spreken, dewyl daarom-
 trent niets is aan te merken, het geen niet in
 verscheidene deelen van Europa plaats heeft.

Van de De soorten van Rupsen, die aan de
 Rupsen. Kaap bekend zyn, moeten een weinig
 byzonderer in aanmerking genomen worden.
 Sommigen zyn bleek geel, anderen wit, som-
 migen groen, en weder anderen groen met
 roodestipjes. Dezelven zyn ook van verschei-
 dene grootte, naar dat zy namelyk van eene
 goede voedzame plaats komen. De grootsten
 zyn die, welke uit de wilde velden, van
 onder de boschen, heggen en struiken,
 en over het daar wasfende heigras heen
 kruipen. Dezen hebben roode Koppen,
 eenen rooden en groenen Rug, die ge-
 spikkeld is, en eenen witten Buik. Zy
 komen egter allen daarin overeen, dat zy
 bezyden den Buik en oock op den Rug
 eenigs.

eenigszins ruig of hairig zyn. De gemelde VII. Rupfen komen uit de Eitjes op Kool en Hoofdst. andere bladeren, en komen dus zeer schie-lyk tot haaren vollen wasdom. Wanneer zy zich op eene bekwame plaats kunnen vastspinnen, ziet men in deze Dieren eene zeer ongemene verandering. Want wanneer de Rupfen op de koolbladeren haare volkomene grootte gekregen hebben, gaan zy aan een boom, blad, bloem, plant, of ook wel aan eenen muur zitten, en spinnen zich daar, door middel van een draad, uit het ingewand voortkomende, vast, bedekken zich als met een huidje aan alle kanten, en blyven omtrent veertien of vyftien dagen, en fomtyds wel langer, onbeweeglyk, in dit huisje liggen, niet anders dan of zy dood waren. In zodanigen toestand vertoonen zy zich haast als een Jonggeboren kind, dat gebakerd en wel bewaard is. Na verloop van den bovengemelden tyd begint dit huidje te scheuren en te barften, en men ziet dan het wonderbare Weeffel der vleugelen, die in sommigen als met goud geflikt, en met de fraaifte kleuren doorwerkt zyn. — Men merke egter aan dat de meenigte van Rupfen zo groot is, dat het naauwlyks mooglyk zy ze allen op te noemen, veel min te befchryven.

Onder de Rupfen kunnen, myns oor- Van de deels, ook de Motten zeer gevoeglyk Motten. begrepen worden, die grote fchade veroorzaken, dewyl zy de klederen doorvreten, de boeken, papieren, en velerleie andere

VII. stoffen doorbyten, en dus zo wel den gemeenen man als anderen merklyk benadeelen. Doch deze en verscheidene andere soorten van ongedierte zyn in Europa niet minder bekend dan in *Afrika*, en dus is het noodeloos 'er hier omstendig van te spreken.

Hoofdst. Het zelfde kunnen wy zeggen wegens de kleine Slakjes in de Kool, die tusfchen de bladeren in liggen; gelyk mede van de Slakjes, die langs den weg kruipen, of zich in de tuinen onthouden.

Van de Slakjes. Wat de Schorpioenen betreft, het is ten uitersten gevaarlyk dezelve in de hand te nemen, omdat men, dit doende, gevaar loopt van doodelyk gewond te worden, en zich geweldige pynen op den hals te halen. Men vindt 'er zeer velen, die de grootte hebben van eenen vinger, en onder de steenen liggen, zodat zy hen, die eenen steen opnemen, ligtlyk kwetsen. Zy zyn donker groen van kleur, bezaaid met zwarte stipjes, en hebben de gedaante van eene kleine Kreeft, behalven dat hun staart langer en dunner is. Sommigen hebben 'er niet slegts velen op het land, maar zelfs ook in de fchepen, gezien, waar zy zich mede gaarne onthouden.

Van de verscheidene soorten van Spinnekoppen. Men moet niet minder op zyne hoede zyn tegen de Spinnekoppen. Van dezelve zyn hier velerleie soorten, zo ten aanzien van de grootte als van de uiterlyke gedaante; ook vindt men onderscheid in de wyze, op welke zy spinnen. Wy zouden zeer wydloopig moeten zyn, wanneer wy ze allen na malkanderen beschryven wilden.

Wy

Wy zullen daarom flegts in het algemeen aan VII.
 merken dat zy juist niet allen vergiftig zyn; Hoofdst.
 dat zy zich ook niet allen in de huizen
 onthouden , maar in meenigte in het
 open veld en in de wildernissen haar ver-
 blyf hebben : voor het overige zullen wy
 'er flegts eene uit velen uitkippen, voor
 welke de menfchen zich in het byzonder
 moeten wagten.

De Spinnekop, welke wy hier bedoelen, Eene
 is geen van de grootfte, maar veel eer een foort van
 van de kleinste foort, zo niet de kleinste vergiftige
 van allen. Zy is omtrent zo groot als Spinne-
 eene Linze, of ten hoogften als eene ge- koppen.
 meene erwt : zy is zwart van kleur, en in
 al haar doen zeer vaardig en fnel. Zy
 onthoudt zich in de huizen aan de muren,
 en wordt tevens op de velden in het gras
 gevonden. Uit hoofde van haare kleinheid
 is men tegen haar weinig op zyne hoede;
 en egter brengt deze gerustheid velen in
 het uiterfte gevaar, en zelfs wel om het le-
 ven, dewyl het ligtlyk gebeurt dat, hoe ge-
 ring men het kwaad ook agten moge, de
 dood zeer fpoedig volgt , wanneer
 men geene behoorlyke zorg draagt om
 het vergif in tyds te fluiten of tegen
 te houden. — Zeker zwarte Slaaf
 dreef in den beginne , nadat hy van
 eene spinnekop van deze foort gebeten
 of geftoken was , den fpot met zy-
 ne bekomene wonde ; doch naderhand
 wist men geenen raad om hem te red-
 den. — Ook verhaalt men wegens
 zekeren jongeling , die van zulk eene
 spin-

VII. spinnekop gekwetst werd, dat hy vervolgens
Hoofdst. verschriklyke pyn moest uitstaan, welke
 egter, dewyl men 'er schielyk genoeg by
 was om het gif tegen te gaan, nog gelukkiglyk
 verdreven werd, tot behoudenis van den
 lyder. — Door dit kleine Diertje
 worden ook Schapen en zelfs Runderbees-
 ten omgebragt, gelyk de ondervindig meer
 dan eens geleerd heeft.

**Kakker-
lakken.** Kakkerlakken, Duizendbenen en Wespen
 zyn hier zeer menigvuldig. De eerstge-
 melden vindt men in grote menigte,
 niet slegts in de huizen, maar zelfs in de
 schepen; men heeft moeite om ze uit de ge-
 slotene kisten en kassen te houden, en te
 beletten dat zy alles aan stukken byten en
 vernielen; inzonderheid doen zy grote
 schade aan het linnen. In grootte, kleur en
 gedaante, zyn zy volkomen gelyk aan de Eu-
 ropeaansche. — In de schepen en op
**Van de
Duizend-
benen.** het land worden ook Duizendbenen gevon-
 den. Dezelfen zyn roode en witte wormen,
 omtrent eenen vinger lang, maar naauwlyks
 half zo dik. Zy zyn byna als eene Rups
 met hairen bezet, en worden, uit hoofde
 van de menigvuldige korte, schoon egter
 zichtbare, beenen, Duizendbenen genoemd.
 Dit Diertje heeft geene oogen, maar, in derzel-
 ver plaatse, twee tedere uitstekende hoor-
 tjes, dienende om den weg, langs welken
 het veiliglyk gaan kan, te ontdekken. Het
 is zo vergiftig dat zy, die 'er van gekwetst
 worden, genoegzaam het zelfde gevaar lopen,
 als of zy van een Scorpioen gestoken wa-
 ren.

Men-

Menschen en beesten worden hier ook VII.
 zeer sterk geplaagd door de Wespen, en Hoofdst.
 derzelve getal zoude nog merklyk groter Van de
 zyn, indien zy niet het zelfde noodlot Wespen.
 als de Muggen, Vliegen enz. ondergaan
 moesten. Even als dezen worden zy door
 den geweldigen Zuidoosten wind opgeno-
 men, en in zee of op het strand in onmagt
 ter neder geworpen. Voor het overige zyn
 zy in alle opzigten volmaakt overeenkomstig
 met de Europeaansche.

Wy zullen dit Hoofdstuk besluiten met
 eenige weinige byzonderheden wegens de
 Wormen by te brengen. Men vindt 'er Van de
 eene soort, welke men Regenwormen noemt, Regen-
 die in Europa mede niet ongemeen zyn, wormen.
 Daarenboven zyn 'er anderen, die zeer
 klein, dun, en naauwlyks een lid van een
 vinger lang, zyn. Dezen hebben de byzon-
 dere eigenschap, dat zy by eenen lang aan-
 houdenden regen, namelyk in de maanden
 Juny en July, uit de aarde kruipen, en
 eenen vurigen glans van zich geven. —
 Het Kaapsche hout is wel zo wormstekig Van de
 niet als het Europeische, maar evenwel is Houtwor-
 het 'er niet geheel vry van: inzonderheid is men.
 het zogenaamde Krempelhout meer dan
 eenig ander aan Wormen onderhevig. —
 Men vindt hier ook Houtwormen, die wat
 kleiner zyn dan de Europeaansche, maar
 voor het overige niet van dezelve verschillen.

— Koornwormen zyn aan de Kaap in veel
 groter menigte dan in Europa, en zy worden Van de
 'er, zo wel als in de meeste andere plaatsen, Koorn-
wormen

VII. Klanders genoemd. Gemeenlyk eten zy een
 Hoofdft. klein gaatje in het koorn of de ryst, waar-
 in zy zich verbergen, in den hoop dermate
 vermenigvuldigende, dat zy, wanneer ze
 niet geftoord wierden, 'er al de bloem
 zouden uitvreten. — Dewyl zy zo
 ongemerkt in het koorn fluipen, veroorza-
 ken zy grote fchade aan het zelve, eer men
 iets kwaads vermoedt, vooral wanneer men
 verzuimt het nieuw gedorschte koorn be-
 hoorlyk te verfchieten. Zy zyn bruin van
 kleur, omtrent half zo lang als een Rogge-
 koorn, en hebben eenen zeer fpitfen muil,
 waarmede zy een gat in de koornkorrels by-
 ten. Het flimfte van deze wormpjes is dat
 zy, eens plaats genomen hebbende, niet
 gemaklyk te verjagen zyn, waarom men de
 aangeftokene plaats ten minften twee jaren
 ledig moet laten liggen, indien men geene
 verdere fchade willyden. — Wy behooren
 hier ook melding te maken van den Worm,
 Van den die den Wynftok in zo verre bederft dat hy
 Zuiger. weinige of geene vrugten geeft, en genoeg-
 zaam geen hout maakt. Deze Worm wordt
 van de Inwoners de *Zuiger* genaamd. Het
 is een klein zwart Wormpje, dat vele pooten
 heeft, zynde ten dien opzichte niet ongelyk
 aan de Duizendbeenen. — Deszelfs
 Kop is vry fpits; en dewyl het Diertje zyn
 ligchaam vry dicht in een kan trekken, en
 ook weder lang uitrekken, maakt het, krui-
 pende uit zyn huisje, dat uit tedere vezel-
 tjes van den Wynftok gemaakt is, en 'er
 als een verwelkt wyngaardsblad uitziet, in
 de

de botten zeer kleine gaatjes, welken het VII. fcherpstziende oog bezwaarlyk kan ontdek. Hoofdst. ken. Deze Worm komt voor den dag, wanneer de Wynstok begint uit te botten, en eer dezelve nog bladeren krygt, kruipt hy met zyn huisje, dat hy op den rug draagt, en waaruit hy nooit geheel komt, van de aarde naar den Wynstok, en gaat op eender botten zitten. Hy vreet vervolgens de gantsche knop zodanig uit, dat de daar uitspruitende ranken en bladeren eene geheele maand later dan de gewone tyd is voor den dag komen, en de bloeisem agter blyft: daarenboven worden de ranken, die nog uitschieten, zeer mager en zwak, en zyn in verre na zo menigvuldig niet als in jaren, waarin deze worm niet gewoed heeft.

Ten tyde van *Kolbe* was het nog niet vele jaren geleden dat men de schadelykheid van dit Infekt voor den Wynstok ontdekt had. Men ondervond het nadeel wel, maar was onkundig wegens de oorzaak. Sederd die ontdekking is men vry zorgvuldig geweest om dien gevaarlyken vyand zo veel mogelijk te weeren, dewyl men bevonden heeft dat een enkele Worm binnen den tyd van agt dagen alle de botten van eenen Wynstok kan opvreten. Dewyl het nu dikwerf gebeurt dat 'er eene grote menigte van die Wormen in is, kan men ligtelyk over de nadeligheid van dit ongedierte voor de Wynbergen oordeelen. ——— Men moet, om het te vangen, den bekwaamsten tyd daar-

VII. daartoe in agt nemen, en 'er des morgens
 Hoofdst. voor, of onmiddelyk na, Zonnen opgang
 naar zoeken; want omrent dien tyd wordt
 deze foort van Wormen het meest gevonden.

AGTSTE HOOFDSTUK.

*Van de Boomen, Vrugten en gewasfen, welke
 aan de Kaap gevonden worden.*

VIII. **D**it Hoofdstuk zullen wy gevoeglyk in
 Hoofdst. twee Afdeelingen kunnen onderscheiden, dewyl de Boomen, Vrugten en Gewasfen, welke men aan de Kaap vindt, of zulken zyn, die in deze Landstreek natuurlyk, en oorspronglyk aan *Afrika* eigen, zyn, of zulken, die men 'er van elders heeft ingebragt, en hier voortgeteeld.

EERSTE AFDEELING.

*Van de Afrikaansche Boomen, Vrugten en
 Gewasfen, die aan de Kaap te vinden
 zyn.*

In het land der Hottentotten vindt men
 verscheidene Planten, in het wild groeyende,

de, die in de Winterhuizen der Europifche VIII. Kruidkundigen als zeldzaamheden bewaard Hoofdst. worden. ——— Onder dezen behoort ze- Van de kerlyk de Aloë geteld te worden, van wel- Aloë. ke verfcheidene foorten op de Rotfen en Gebergten in menigte te vinden zyn; 't welk reden is dat zy hier niet veel in agtinge zyn. ——— Het is ondertusfchen zeker dat de meeste fraaye foorten van de Kaap naar Europa worden overgebracht. ——— Weinig zoude het onzen Leze- ren in het algemeen behagen, hier de verfcheidenheden, welke in deze Plant plaats hebben, naar de wyze der Kruid- kundigen, te zien aangewezen. ——— Wy zullen hier all-enlyk aanmerken dat de kenteekens der Aloë de volgende zyn: de bladen zyn dik en fappig, en voor het grootfte gedeelte aan de kanten met doornen bezet. De Bloem bestaat uit een blad; zy is pypagtig, en by den top in zes verdeelingen gefneden, even als de Hyacinth. De vrugt is langwerpig en rolrond; zynde dezelve verdeeld in drie cellerjes, waarin platte, en ten grootften deele halfronde, zaadjes bevat worden. ——— De meeste foorten van de Afri- kaanfche Aloës brengen by ons jaarlyks bloem voort, wanneer zy tot eene ge- noegzame grootte gegroeid zyn, het geen dikwyls in het tweede, en zelden meer dan in het derde of vierde jaar is, nadat ze van Aftfels geplant zyn; maar de Amerikaanfche, die voor het groot.

VIII. grootste gedeelte de Bloemstengen uit het
 Hoofdst. middelpunt van de Plant voortbrengen,
 bloeyen zelden voordat zy eenen merkely-
 ken ouderdom hebben, en dan maar ééns
 gedurende het leven van de Plant: want
 wanneer de bloemsteng, die doorgaans zeer
 groot is, en tot eene merkelyke hoogte
 groeit, uit het midden van de Plant begint
 uit te schieten, trekt zy al de vogtig-
 heid en het voedsel uit de bladen, zodat
 dezelve, naar mate zy groter wordt, afval-
 len, en 'er, wanneer de bloemen in vollen
 bloei zyn, naauwlyks een van de bladen
 in het leven blyft; doch wanneer dit ge-
 beurt, schiet de oude wortel eene me-
 nigte van Affetsels ter voortkweekinge uit,
 en het is alleenlyk ten dien tyde dat sommi-
 gen van deze soorten kunnen aangekweekt
 worden. ——— De Afrikaansche Aloës
 brengen meest allen eene grote menigte van
 Zuigers voort, waardoor ze aangekweekt
 worden, en de weinigen, die het niet doen,
 kan men aankweeken, door 'er eenigen van
 de onderste bladen af te nemen, en dezel-
 ven, nadat zy drie of vier dagen te drogen
 gelegen hebben, te planten.

Van den Men vindt hier tweederleie soorten van
 Alssem. Alssem, als den Afrikaanschen Boom-
 Alssem, met een grys wormswyze blad, en den
 Afrikaanschen Air wyzen Alssem, met smalle,
 korte, geheele bladeren. *Kolbe* heeft alleen-
 lyk van de eerste soort gesproken, welke by
 hem de boomagtige Afrikaansche Alssem
 met breede bladeren is. De gemelde Schry-
 ver

ver merkt aan dat deze Plant zo bitter niet is als de Europifche , dewyl men er geen aftrekfel van kan maken , dat fterk genoeg is om als Alſem in wyn gebruikt te worden. VIII.
Hoofdfk.

— Beide deze foorten kunnen vermenigvuldigd worden , door de uitloopen of ſtekken in eene der zomermaanden te planten , wel in agt nemende dat men ze nat make en beſchaduwe , totdat zy wortel geſchoten hebben. Dan kan men ze buitens huis plaatſen onder andere buitenlandsche planten , waar ze tot in de maand October kunnen blyven , moerende zy dan in het Oranjehuis gebragt worden , by de Myrteboomen en andere harde planten , die in zagt weer veel vrye lugt noodig hebben , en alleenlyk tegen ſtrengte koude moeten bewaard worden. Voor het overige groeit de eerſte der gemelde foorten van Alſem tot de hoogte van zeven of agt voeten , maar de laaſte is eene lage Plant , en brengt in Europa geene zaden voort. — Wy merken eindelyk aan , dat het kenteeken van deze Plant is eene ſteng te hebben van eene bepaalde grootte , uitſchietende in vele kleine ſcheutjes , die voorzien zyn met Airtjes van naakte bloemen , naar beneden hangende. De bladen zyn grysagtig en hebben eenen bitteren ſmaak.

Aan de Kaap vindt men eene foort van Amandelboom , welke den naam draagt van den lagen Afrikaanſchen Amandelboom , met eene dubbele roosverwige bloem , en bladeren van eenen Perſikboom. Deze Amandelen zyn ongemeen bit-

Van den
Amandel-
boom.

VIII. bitter en onaangenaam van smaak, schoon
 Hoofst. zy egter gekookt van de Hottentotten
 gegeten worden. — De kenteekens
 van dezen Boom zyn, dat hy bladen en
 bloemen heeft welke zeer gelyk zyn aan
 die van den Perfikboom; doch de vrugt is
 langer en platter. De buitenste groene bast
 is ook dunner en drooger, wanneer zy ryp
 is, en de schil is zo ruig niet.

Van de
 Asfodille,
 of Affo-
 dille. Onder de Kaapsche Planten telt men ook
 eene soort van Asfodillen, of (gelyk zy ge-
 meenlyk genoemd worden) Affodillen. By
Kolbe dragen zy den naam van smalbladige
 geele Afrikaansche Affodillen, met een
 gantsch kleine bloem. Doch by *Plinius* vindt
 men deze Plant *Hastula*, of *Bacillus Regius*
 genaamd, omdat, wanneer zy in bloei staat,
 de steng vry wel naar eenen Koninglyken
 Scepter gelykt. De Affodille is hetzelfde
 kruid, het welk ook *Antiricon* genoemd
 wordt, waarmede de Schimmen of geesten,
 volgens de verzieling van *Lucianus*, ge-
 voed worden. — De steng is rond,
 glad, sterk en takkig. De bladen zyn ge-
 lyk aan die van Look, maar sterker en
 smaller. De Bloemen zyn doorgaans tot
 den grond toe verdeeld, naakt, starwyze,
 het Zaadhuis gelyk een Kelk omvangende.
 De Top van het Zaadhuis schiet uit het mid-
 delpunt zes Helmstyltjes, en eene lange Buis
 uit, die eene rondagtige, vleezige, drie-
 hoekige vrugt wordt, verdeeld in drie ver-
 deelingen, in welke driehoekige zaadjes
 besloten zyn.

Men

Men vindt hier genoegzaam overal in het VIII. open veld, gelyk ook langs den waterkant Hoofdst. en de vogtige plaatsen, wilde Afri- Van de kaansche Asperfies, met scherpe doornen Wilde aan de takken. Dit gewas is zo stekelig, Afrikaan- dat in het voorbygaan de kousen 'er in ha- sche As- ken en scheuren. De Stelen zyn grasgroen, perfies. en eer zy uitgebloeid hebben zo week als tamme Asperfies. Daarenboven hebben zy eenen zeer goeden en lieflyken smaak, gelyk *Kolbe* verhaalt meermalen ondervonden te hebben, niettegenstaande de tamme Asperfies in zeer groten overvloed te krygen waren. De Slaven en Hottentotten brengen de wilde Asperfies voor een beuzeling te koop, waardoor men zyn hart 'er ligtelyk aan kan ophalen, zelfs eer men nog tamme kan bekomen, of wanneer dezelve reeds uit den tyd zyn. ——— Op dit berigt van *Kolbe* hebben wy aan te merken dat hy veel gunstiger van de wilde Asperfies spreekt dan de Abt *de la Caille* van de tamme gedaan heeft, die zegt dat dezelve slegt en smakeloos zyn, omtrent gelyk die, welke men te *Parys* des winters in de Kelders teelt.

De gewassen, van welken wy verder op deze Letter moeten spreken, zyn de *Alaternoides*, de *Anemonospermos*, en de *Astragalus*. ——— Van de *Alaternoides* vindt men 'er verscheidene soorten. Zy draagt dezen naam ter oorzake van de gelykheid haarer gedaante met die van de *Alaternus* (of altyd groen Keelkruid) van welke zy eene soort is, en waar zy niet van ver-

VIII. schilt, dan dat zy drie samengevoegde za-
 Hoofdst. den heeft, op de wyze van de Wolfsmelk,
 daar de Alaternus drie zaden heeft, in een
 gemeen deksel ingesloten, en maar eene
 enkele bezie schynt te zyn, eer dat zy ge-
 opend wordt. — Onder de soorten,
 welke in veele tuinen in Europa bekend
 zyn, vinden wy die niet, welke naar 't zeg-
 gen van sommigen zeer gemeen is in het
 Land der Hottentotten, te weten de Afri-
 kaansche Alaternoides, met bladeren van Ros-
 maryn, behalven dat zy vezeliger en breeder
 zyn, en meteene hemelsblauwe bloem.

Van de
 Anemo-
 nosper-
 mos.

By *Kolbe* vindt men slegts drie, maar
 by anderen vier soorten van de Anemono-
 spermos opgeteld, als.

1. Afrikaansche Anemonospermos, met
 bladen gelyk het St. Jakobs kruid, en
 bloemen, die van binnen geel en van buiten
 rood zyn.

2. Anemonospermos, met bladen gelyk
 de Karde Benedikt, en bloemstralen, die
 aan den binnenkant wit zyn.

3. Afrikaansche Anemonospermos, met
 flaauw-gescheurde bladen van het St. Ja-
 kobs kruid, en schoone Oranje-kleurde
 bloemen.

4. Anemonospermos, met bladen gelyk
 de Paarden-bloemen, maar die grys
 zyn.

De drie eerste soorten alleen staan by
Kolbe aangeteekend. Doch wy durven
 verzekeren dat zy allen van de *Kaap*
de Goede Hoop in de Tuinen der Lief-
 hebben in Holland zyn overgebracht;
 van-

vanwaar zy alomme door Europa zyn ver- VIII.
 spreid geworden. — De Plant draagt Hoofdst.
 dezen naam, om dat het zaad zeerligtelijk
 door den wind wordt weggevoerd Der-
 zelve kenteekens zyn, dat zy eene half bol-
 ronde schubbige Kelk heeft. De bloem
 is fraalswyze even als het St. Jakobskruid,
 maar de zaden zyn overvloediglyk omringd
 met eene zagte Wol, gelyk die der
 Anemone. Zy worden vermenigvuldigd
 door het steken van stekken in eene der
 Zomermaanden; doch de vierde soort,
 die eenjarig is, kan alleenlyk door zaad
 voortgeteeld worden. — Zy zyn allen
 zeer schoone sieraden voor het Oranje huis,
 dewyl haare bloemen genoegzaam in iedere
 maand van het jaar voortkomen, en zy
 zeer veel toebrengen tot de verscheidenheid,
 wannecr zy onder andere planten gesteld
 zyn.

De soort van *Astragalus*, van welke wy Van de
 nu zullen spreken, is de ruikende Afri- Astra-
 kaansche *Astragalus*, met eene driehoekige galus.
 zaad peule en geele bloem. De Kenteekens
 van deze Plant, die by de Nederlanders on-
 der geen en anderen naam dan onder den La-
 tynschen bekend is, zyn de volgende: zy
 heeft eene Vlinderbloem, bestaande uit
 het Vaanblad, de Kiel en de Vleugels.
 Uit de Bloemkelk komt het styltje, bedekt
 met eene scheede, die naderhand eene Peul
 wordt, bedekt met twee holligheden, ge-
 vuld met Zaadjes, die de gedaante van een
 Nier hebben. By die Kenteekens kan men
 voegen, dat de Bladen by paren groeyen

VIII. langs een Midden-rib, met een ongepaard Hoofdst. aan het einde.

Berg Pie-terfelle. Aan de Kaap vindt men boomagtige Anysgelykende Berg-Pieterfelle, met eene geele bloem. — Zy heeft eene roosagtige Kroonbloem, bestaande uit verscheidene bladen, die in eene kringswyze orde staan, en rusten op den koker, welke naderhand eene vrugt wordt, bestaande uit twee zaadjes, die eirond, plat, gestreept en gezoomd zyn, en somtyds hunnen rok laten vallen. By deze kenteekens moet men nog voegen, dat de bladen gelyk zyn aan die van gemene Pieterfelle.

Grote Boomvaren. De Grote Afrikaansche Boomvaren behoort tot dat geslacht van Planten, welke haare wortels schie ten in alles wat ze kunnen vatten, het zy dan steenen, aarde of boomen. — Zy is eene Hairplant met langwerpige gescheurde bladen, hebbende een Middenrib, waardoor zy aan de stengen gehegt wordt, en het welk door iedere verdeling loopt.

Van de Bonen. Aan de Kaap worden drierlei soorten van bonen gevonden. Zonder 'ons met de beschouwing van derzelve verscheidenheid in te laten, zullen wy het genoeg agten de algemene Kenteekens op te geven. — De Klim-boon, van welke wy hier in het byzonder spreken, is eene plant met een Vlinder bloem, uit welcher Koker het Styltje komt, het welk naderhand een lange Peul wordt, bevrugt met zaad, dat meest van gedaante is als een Nier of ovaal. Daaren boven groeyen de bladen by drien

drien aan elken voetsteel, en de Plant is VIII.
meest klimmende. Hoofdst.

Onder de Bloemen telt men ook de Afri-
kaanfche of Ethiopifche Boterbloem, met bloem-
harde ftyve bladen, en groene bloemen uit
den geelen.

Men heeft hier verfcheidene foorten van Brem.
Brem, welker Kenteekens zyn dat zy zeer
buigzaame takken heeft. De bladen ftaan
overhands of in Spillewervels. De bloe-
men zyn van het geflagt der Erwtbloemen,
die gevolgd worden van gladde Peulen, die
elk verfcheidene zaadjes, van figuur als een
Nier, in zich bevatten. — De foor-
ten, welke in het land omtrent de Kaap na-
tuurlyk zyn, zyn de volgende:

1. De Heesteragtige Afrikaanfche Brem,
met geribde Muizendoorn bladen.

2. De Heesteragtige Afrikaanfche Brem,
met fmalle Muizendoorn bladen.

3. De Boomagtige Afrikaanfche Brem,
met een zilveren dons bedekt.

4. Heesteragtige Afrikaanfche Brem,
met purpere Airen, en zeer fmalle bla-
den.

5. Heesteragtige gearde Afrikaanfche
Brem, met Lorken booms bladen.

6. Gekopte Afrikaanfche heesteragtige
Brem met Lorken-booms bladen.

7. Heesteragtige Afrikaanfche Brem, met
wollige Koppen, en een zeer kort Lorken-
booms blad.

8. Heesteragtige Afrikaanfche Brem, met
gryze Lorken-booms bladen.

Alle deze Planten zyn te teer om de kou.

VIII. de des winters in onze lugtfreeken te ver-
 Hoofdst. dragen, waarom zy, zo lang dezelve
 duurt, in het Oranjehuis in potten moeten
 bewaard worden. — Wanneer zy
 zorgvuldiglyk behandeld worden, tie-
 ren zy zeer wel, en beginnen gemeenlyk
 twee jaren nadat zy gezaaid zyn bloemen
 voort te brengen, makende zy dan onder
 buitenlandfche Planten eene aangename
 vertoning.

Van de Bryonie. Bryonie, die ook wilde Wyngaard of
 Kwartelbezien genoemd wordt, is van
 tweederleie foort; men vindt 'er namelyk eene,
 welker bladen diep ingedrukte vouwen heb-
 ben, en die eene kleine vrugt draagt; en
 weder eene met gefnedene bladen, eenen
 knobbeligen wortel, en eene kruidgelyken-
 de bloem. — De algemeene Kentee-
 kens van deze Plant zyn de volgende: Zy
 heeft eene klimmende fteng met Doornen.
 De bladen zyn gelyk aan die van den
 Wyngaard. De bloemen bestaan uit een
 blad, het welk aan den top uitgefpannen,
 en in vyf deelen verdeeld is; in de Wyfjes
 Planten wordt het gevolgd van ronde be-
 ziën, die aan voetfteelen groeyen. De
 bloemen der mannelyke Planten hebben ier-
 der vyf Helmpjes, doch zy zyn onvrugt-
 baar.

Buchu. Wy zouden hier kunnen fpreken van de
 Plant, aan welke de Hottentotten den naam
 van *Buchu* geven, doch dewyl dezelve tot
 de Druifjes-Wilgen (*Spiraea*) behoort,
 zullen wy 'er liever daar een byzonder
 berigt van geven.

Nu

Nu zullen wy spreken van de Cheiran- VIII, thos, en de Cytifus. Wegens de eerste Hoofdst. dezer Planten vinden wy slegts aangetee Cheiran- kend dat zy eene geele bloem heeft. thos. Doch van de laatste Plant, de Cytifus Cytifus. namelyk, vindt men 'er drie onderschei- dene soorten. ——— Wy zullen hier eg- ter alleen slegts aanmerken dat deze Plant haaren naam heeft naar het Eiland *Cytifus*, waar zy in grote meenigte groeit. Der- zelve Kenteekens zyn, dat zy Vlinder- bloemen heeft, die gevolgd worden van platte Peulen, in welken verscheidene zaad- jes, van gedaante als eene Nier, besloten zyn. Hierby kan men voegen dat de bladen meest rondagtig, en eenigszins gelyk zyn aan die van den Lotus-boom. De soorten van Cytifus, welke uit Afrika in Europa worden overgebracht, zyn te teer om de opene lugt in ons Land gedurende den winter te verdragen, waarom men ze dan in potten in het Oranje-huis bewaren moet.

De Dictam is eene dier planten, die, Dictam. schoon aan eene warmer lugtstreek natuur- lyk eigen, egter sterk genoeg is om de koude van onze gemeene winters in de opene lugt te verdragen. Men telt twee soorten van Bastaard-Dictam onder de Kaapfche gewassen, te weten die met bladeren van Hondjesdraf, en die met rondag- tige graauwe bladeren. ——— Zonder van dezen omstandiger te spreken, gaan wy over tot het Donderkruid, by sommigen al-
H 4
leen.

VIII. leenlyk onder de benaming van *Conyza* Hoofdst. voorkomende. — Van het zelve vindt men verscheidene soorten aan de Kaap: Donder- doch wy zullen ons vergenoegen met 'er kruid. slegts de algemeene Kenteekens van op te geven, welke de volgende zyn: het heeft onverdeelde bladen, die meestal kleverig zyn, en eenen sterken reuk hebben. De Kelk van de bloem is schubagtig en van eene rolronde gedaante. De bloem bestaat wyders uit vele Pypbloempjes, die gevolgd worden van zaad, waaraan eene wollige stof vast zit. — Wegens de bladen van dit gewas vindt men aange- teekend dat zy, opgehangen zynde, de Muggen en Vloyen weggagen. Het draagt ook den naam van *Baccharis* naar *Bacchus*, omdat het eenen wynagtigen reuk van zich geeft.

Drieblad, Wy zullen ons niet bezig houden met de verscheidene soorten van Drieblad, of Klaver, welke hier te vinden zyn, op te noemen, maar een weinig omstandiger spreken van de Druifjes wilgen, bekend onder den naam van *Spiraea*. Van deze heesteragtige Plant vinden wy 'er drierleie soorten.

1. De Afrikaansche *Spiraea*, met kruis- wyze gestelde bladeren.

2. De Afrikaansche ruikende *Spiraea*, met roodagtige bloemen.

3. De ruikende Afrikaansche *Spiraea*, met hairige bladen.

De algemeene Kenteekens zyn, dat de bloem

bloem uit vele bladen bestaat, die in eene VIII: kringwyze orde staan, en zich in de ge-^{Hoofdst.} daante van eene Roos uitbreiden, uit welker Bloemkelk het styltje komt, het welk naderhand eene vrugt wordt, uit verscheidene Peulen bestaande, waarin verscheidene langwerpige zaadjes besloten zyn.

— De laatste der gemelde soorten wordt van de Hottentotten *Buchu* genaamd. ^{Buchu.}

Inden nazomer, wanneer de kruiden de bloemen hebben laten vallen, en beginnen te verwelken, verzamelen zy dezelve in zeer grote menigte, en laten ze drogen. Vervolgens wryven zy ze tot Poeder, waarmede zy, ter verdryvinge van hoofdpyn, of ook wel by het vieren van zekere plegtigheden, hunne hoofden bestrooyen, even als wy met hairpoeder doen. Dit stof is goudgeel van kleur, en geeft eenen zeer lieflyken reuk van zich. — Deze Plant is thans in de meeste gewesten van Europa zeer zeldzaam geworden, schoon zy oudstydts in de tuinen van verscheidene Liefhebbers in Holland groeide: zelfs is zy gedurende eenige jaren niet te vinden geweest, tot dat zy eindelyk van de Kaap weder herwaards is gebragt geworden.

Van de Elichryson, by ons bekend onder ^{Elichryson of Rynbloem.} den naam van Rynbloemen, worden aan de Kaap verscheidene soorten gevonden. De Kenteekens zyn, dat de bloemschyf vele dubbellagtige Pypbloempjes bevat. In het middelpunt van elk derzelve komt het Ovarium, het welk met hairtjes gekroond, en

VIII. door eene naakte Moeder-koek ondersteund
 Hoofdst. is. Deze allen zyn besloten in eene schub-
 agtige Kelk, die uit drooge vliezen bestaat,
 en meestal van eene glinsterende kleur is.

———— Men merkt aan, dat sommigen der
 soorten van deze Plant, door eene goede
 behandeling, tot de hoogte van drie of
 vier voeten opgehaald, en tot geregelde
 Kroonen gebragt kunnen worden, waar
 door zy, in eenen goeden tuin geplaatst
 zynde, eene zeer sierlyke vertooning maken:
 want zy blyven meest allen gedurende de
 Zomermaanden bloemen geven, en brengen
 'er zelfs nog velen laat in den Herfst voort.
 Dezen behouden gedurende een goed ge-
 deelte van den Winter haare schoonheid, en
 verschaffen dus, wanneer andere bloemen
 ontbreken, eene bevallige verscheidenheid.
 Daarenboven maken de Planten, wanneer zy
 haare bloemen reeds verloren hebben, nog
 eene fraaye vertooning in het Oranjehuis,
 uit hoofde van haare gryze en wollige blade-
 ren. ——— Wanneer men de bloemen
 afplukt in eenen tyd, waarin zy op haar
 best zyn, en ze dan op eene drooge plaats
 nederlegt, waar zy buiten stof en lugt kun-
 nen bewaard worden, zo behouden zy
 jaren lang haare natuurlyke frisheid en
 schoonheid, en dus kan men 'er des Winters
 zyne vertrekken mede versieren.

Evony-
 mus of
 Papen-
 hout.

By *Kolbe* wordt gesproken van de Afri-
 kaansche Evonymus met lichtende getande
 bladeren; doch hy spreekt slegts van eene en-
 kele soort. Egter vindt men 'er verschei-
 dene soorten van Afrikaansch Papenhout,
 on-

onder anderen eene, die tot een heester VIII. van vyf of zes voeten hoogte groeit, ^{Hoofdst.} en zeer vele vrugten voortbrengt, die in den Winter ryp worden, en in dat ſaizoen eene zeer goede vertooning in het Oranjehuis maken. — De kenteekens van den Evonymus zyn, dat hy vier rood-agtige ſtreepen heeft, loopende langs de takken, die dezelve eenigermate vierhoekig doen ſchynen. De bloemen beſtaan meest uit vier bladen, welke gevolgd worden van eene vierhoekige vrugt, bevattende elk in zich vier roode zaadjes.

Behalven twee ſoorten van de Ganzen- ^{Ganzen} bloem, ook Woekelaar en Gulde- ^{bloem.} bloem (*Chryſanthemum*) genaamd, vindt men nog aan de Kaap de *Chryſanthemoides Osteospergon*, of de hardzadige Ganzenbloem.

— De Kenteekens van de eerste zyn, dat zy eenen eenjarigen wortel heeft. De Kelk van de Bloem is half bolrond en ſchubagtig. De Bloemen zyn ſtraalswyze; zynde de ſtralen meestal van eene geele kleur, en het zaad gegroefd. — Die van de laatſtgemelde zyn de volgende. De bladen groeyen overhands aan de ſpranten. De Kelk van de bloem is meestal enkel en ſchubagtig. De Bloemen zyn ſtraalswyze gelyk eene kleine Zonnebloem; en het Zaadhuis wordt een hard zaad.

Het Geitenkruid heeft eenen overblyven- ^{Geiten-} den wortel. De bladen groeyen by paren ^{kruid.} aan een Middelrib, eindigende in eene zon-
der.

VIII. derlinge lobbe. De Bloem is van de Vlin-
 Hoofdst. der-foort, bestaande uit een Vaan-blad,
 de Vleugels en de Kiel; het stytje wordt
 eene lange spitse Peul, die gevuld is met
 langwerpige zaadjes, van gedaante als eene
 Nier.

Goudblad
 of Gou-
 cen
 Knop. Men heeft aan de Kaap wel agt onder-
 scheidene soorten van Afrikaansch Goud-
 blad. Ook is deze Plant bekend onder den
 naam van Gouden Knop. — De Ken-
 teekens van dezelve zyn deze. De Plant
 heeft eenen vezelagtigen overblyvenden
 wortel. De bladen, die velen in getal
 zyn, komen overhands voort aan alle zyden
 der takken. De Kelk van de Bloem is niet
 fraai. De Bloemen zyn geel, en komen
 voort, of enkel, of in een Kroontje aan de
 einden der takken; waarby men nog kan
 voegen dat zy het voorkomen van een Hees-
 ter heeft.

Twee
 Heesters, ters, welke tot geen geslagt gebragt
 die tot worden. De eerste is de naar specery
 geen ruikende Afrikaansche Heester of Siruik,
 geslagt met zeer kleine gearde Bloemen, die
 gebragt by anderen ook wel de Amberboom
 worden. genaamd wordt, en van het zelfde ge-
 slagt schynt te zyn als de *Gallium* of Lieve-
 Vrouwe Bedstroo. Zy wordt bewaard in
 de tuinen der meeste liefhebberen, die
 verzamelingen van tedere planten hebben.
 — De laatstgemelde is de Heester uit
 Ethiopie, met bladeren van Porcelain en
 bleekgroene bloemen. Zy is ook bekend
 onder den naam van Clutia. — Wy-
 ders

ders wordt aangemerkt dat beide deze Heesters kunnen opgehaald worden tot ronde Kroonen of tot Piramiden, dewyl zy planten zyn , die zich zeer gemaklyk laten behandelen. VIII.
Hoofdst.

Van Hei of Heide vindt men aan de Kaap, Hei of zo wel als in andere deelen van Afrika en Heide. elders, eene grote verscheidenheid van soorten. Zy is eene der Planten, welke in vele gewesten op dorre en onbebouwde plaatsen in het wild groeyen. — Haare kenteekens zynde volgende: zy is eene lage Heester: de bladen zyn klein, en blyven het geheele jaar door groen. De bloem bestaat uit een blad; dezelve is naakt, en van gedaante als eene Kruik. Het Ovarium, het welk op den bodem van de bloem voortkomt, wordt eene rondagtige vrugt, die verdeeld is in vier celletjes, waarin vele kleine zaadjes besloten zyn.

Huislook is in meenigte en verscheidenheid van soorten aan de Kaap te vinden. De Bloem bestaat uit verscheidene bladen, die zich uitbreiden in de gedaante van eene Roos, en in de rondte staan. Uit de Bloemkelk komt het styltje, het welk naderhand eene vrugt wordt, bestaande uit vele Zaadhuisjes, die naar Dopjes gelyken, welke tot eene soort van Kopjes groeyen, en vol kleine Zaadjes zyn. Huislook.

Onder de Kaapsche Bloemen telt men ook eene soort van Hyacinthen, te weten de Knobelagtige Afrikaansche Hyacinth, met eene blaauwe gekroonde bloem. Hyacinth.

Het

VIII. Het St. Jakobs-kruid is 'er in grote ver-
Hoofdst. scheidenheid. Deszelfs algemeene kentee-
St. Ja- kens zyn, dat het eene Straalbloem heeft,
kobs- welker Buis byna van eene rolronde figuur
kruid. is; het Zaad is vast aan stuifruigte,
 waarby men kan voegen dat de bla-
 den diep gefcheurd zyn. ——— Sommi-
 ge foorten van deze Plant worden be-
 waard om de schoonheid van hare pur-
 peren Bloemen, die langen tyd duren,
 en in grote trosfen groeyen, zodat zy eene
 bevallige vertooning maken.

Jasmyn. De Kaapsche Jasmyn is die met enkele
 bladen en de gemeene Jasmyn gelykende
 Bloemen; of de Jasmyn met Jlex-bladeren,
 en weinige witte bloemen. ——— De
 bladen van de Jasmyn zyn in vele foorten ge-
 veerd. De Kelk van de Bloem bestaat uit
 een blad, maar is van boven in vyf verdee-
 lingen verdeeld. De Bloem zelve bestaat uit
 een blad; is tregeterswyze, en verdeeld in vyf
 verdeelingen. De Bloemen worden ge-
 volgd van bezien, die in het midden gefchei-
 den zyn, bevattende iedere zyde meest een
 byzonder zaadje.

Jenette. Van de velerleie foorten van Jenette,
 vindt men niet meer dan eene aan de
 Kaap, te weten de Afrikaansche Jenette,
 met de gedaante van eene Koorn-roos,
 smalle gladde bladeren, en eene schoone
 roode Bloem. De algemeene Kentee-
 kens van de Jenette zyn dat de bladeren geheel
 zyn, en by paren tegenover elkanderen aan
 de stengen groeyen. De Kelk van de bloem
 is geheel, en of pypagtig of dik gezwollen
 en meest gegroefd. De Bloem bestaat uit
 vyf

vyf bladen, die zich uitbreiden in de gedaante van eene Anjelier, en doorgaans van gedaante is als het hart. Het Ovarium, dat in het midden van de Kelk voortkomt, wordt eene kegelagtige vrugt, die opgerold is in de Bloemkelk, en doorgaans een celletje heeft, het welk gevuld is met zaadjes, die rondagtig, hoekig en van gedaante als eene Nier zyn

VIII.
Hoofdst.

De foorten van Kalfsvoet, welke hier vallen, zyn drierlei.

Kalfs-
voet.

1. De bloeyende en vrugtdragende Kalfsvoet uit Ethiopie, met eenen groten ronden wortel.

2. De grootste Kalfsvoet, uit Egypte, doorgaans *Colocasia* genaamd.

3. De Afrikaanfche Kalfsvoet, met eene witte lieflyke bloem.

De kenteekens van deze Plant zyn de volgende: de bladen, die geheel zyn, zyn lang en driehoekig, en aan het agtereinde geoord of gepylt. De Bloem beftaat uit een blad, en is van eene ongeregelde figuur, of van gedaante als een Ezelsoor. Uit den grond van de Bloem komt de ftyl, verzeld van eene grote meenigte vrugtbeginfeltjes, waarvan elk eene rondagtige bezie wordt, befluitende een of twee rondagtige zaden.

— Wy moeten nog aanmerken dat de eerste der gemelde foorten eenen wortel heeft, welke veel fterker is dan de Wortelen van gemeene Kalfsvoet, en vry wel gelykt naar eene gefchilde Rammenas, doch byfter fcherp en heet is, zodat 'er de mond fchriklyk door onttoken wordt.

De

VIII. De Europeanen aan de Kaap spelen 'er de
 Hoofdit. vreemdelingen fomtyds eene pots mede,
 die egter gevaarlyk is, en wel eens van jok
 in ernst verandert. De Inlanders maken zo
 veel gebruik van dezen wortel, dat men dien
 Hottentotsch-Brood noemt, dewyl zy'er de
 scherpheid weten uit te krygen, door den-
 zelveu onder de asch te kookken of te bra-
 den.

Kamfer-
 bloem. De Kamferbloem, de Kamille, de Kar-
 damine en de Ketmia kunnen mede on-
 der de Kaapsche Planten gerekend wor-
 den. ——— De eerste draagt den naam
 van Afrikaansche Kamferbloem, die ge-
 vlamd of gewaterd is. — Zy groeit
 overvloedig in zandige of rotfige gron-
 den, maar wordt zelden in de tuinen
 gekweekt. ——— De Kenteekens van de

Kamille. Kamille, waarvan de soort die aan de
 Kaap eigen is, de stinkende Kamille, met
 eene schoone bleekgroene knop, is, zyn de
 volgende: zy heeft eenen vezelagtigen of
 hairigen wortel. De Kelk van de bloem
 is schubagtig, breidt zich uit, en ver-
 roont vele bladen. De Bloemen zyn
 meestal straalswyze. De Bloembladen zyn
 wit, en de Bloemschyf is geel. De bla-
 den zyn ingesneden in vyf verdeelingen.

Kardami-
 ne. ——— De Kardamine, by ons bekend
 onder den naam van Springkruid of Kruid-
 je roer my niet, is eene soort van Kersfe.
 Aangeraakt zynde, werpt zy haar Zaad,
 als het ware door eene veerkragt, uit.
 De Bloem bestaat uit vier bladen, die ge-
 volgd worden van smalle Peulen, welke,
 wan-

wanneer zy ryp zyn, opkrimpen, en haar VIII. zaad uitwerpen. De Bladen zyn meestal Hoofdft. gevleugeld. — Van de *Ketmia* treft men *Ketmia*. verscheidene foorten aan. De Kenteekens van het geslacht zyn, dat de Bloem bestaat uit een geheel blad, hetwelk zich uitbreidt in de gedaante van dat der gemeene Maluwe. De vrugt is langwerpig, en verdeeld in verscheidene Cellertjes, in ieder van welken verscheidene rondagtige Zaadjes besloten zyn.

Klokjes zyn 'er aan de Kaap in grote Klokjes. menigte en verscheidenheid. Zy dragen dezen naam omdat de Bloemen naar Klokjes gelyken. — De algemeene Kenteekens zyn de volgende : de Bloem bestaat uit één blad, is van gedaante als een Klok, en heeft, eer zy bloeit, eene vyfhoekige Figuur. Wanneer zy volkomen open is, is zy van boven in vyf verdeelingen onderscheiden. Het zaadhuis is meestal verdeeld in drie Cellertjes, hebbende ieder een gat op den bodem, waardoor het Zaad wordt uitgelaten. — Onder de menigvuldige foorten zyn 'er eenigen, die zeer wel verdienen, om, als sieraden in eenen Bloemtuinte zynde, vermenigvuldigd te worden.

Knoflook, of (gelyk zy meermalen ge. Knoflook. noemd wordt) Look met eene purperen bloem, groeit voornamelyk wel twintig mylen van de Kaap af, en inzonderheid ter plaatse, die ten tyde van *Kolbe* in het land der Hottentotten de Knoflooks Kraal genoemd werd. — Onder de menigvuldige foorten van deze Plant, die in haare bladen,

VIII. manier van bloeyen, gedaante en grootte der
 Hoofdst. bollen verschillen, zyn 'er niet meer dan
 twee of drie soorten, welke tot gebruik
 worden aangekweekt. — De algemeene
 Kenteekens zyn, dat zy eenen bolagtigen
 wortel heeft, bestaande uit vele kleine bol-
 letjes, ingesloten in derzelve rokken of
 Schilfers. De bladen zyn vlak. De bloe-
 men bestaan uit zes bladen, welke op den
 top der steelen tot een tros gevormd wor-
 den. De bloemen worden gevolgd van eene
 rondagtige vrugt, welke verdeeld is in drie
 Cellerjes, waarin rondagtige zaadjes besloten
 zyn.

Kraak-
 besfen.

Van de Kraakbesfen, die by sommigen al-
 leenlyk onder den naam van *Vitis Idaea* be-
 kend staan, vindt men twee soorten aan
 de Kaap.

1. De Ethiopische of Afrikaansche *Vitis
 Idaea*, met Tarentynsche Myrthenbladeren,
 en eene donker purperen bloem.

2. De Afrikaansche *Vitis Idaea*, met
 kleine Bosboom bladeren, en witagtige bloe-
 men.

De Kenteekens van deze Plant zyn de vol-
 gende: de Bloem bestaat uit één Blad, het welk
 van gedaante is als een Kruik, uit welker
 Koker het styltje komt, dat gelyk een Spy-
 ker in het bovenste gedeelte van de Bloem
 steekt, het welk naderhand eene zagte ge-
 navelde vrugt of Bezië wordt, vol sap,
 waarin men zaadjes, die doorgaans zeer
 klein zyn, besloten vindt. — De soorten,
 welke wy hier hebben opgegeven, zyn tede-
 re Planten, welke in de tuinen van zulken,
 wier

wier liefhebbery strekt om buitenlandſche **VIII.**
gewaſen te bezitten, bewaard worden. — **Hoofdſt.**
Zy brengen haare Bloemen in den Winter
en in de Lente voort, maar in onze Gewe-
ten ziet men 'er zelden vrugt van.

Men treft op de Kaap verſcheidene voor- **Kruis-**
ten van Kruisbloem, of liever Kluisbloem, **bloem.**
aan. — Die foort, welke daar het meest
gevonden wordt, is de Afrikaanſche Kluis-
bloem, met Vlaskruid blad en eene grote
bloem. — Deze Plant is by de Kruidkun-
digen bekend onder den *Griekſchen* naam
van *Polygala*, welke *veel-melk* beteekent,
omdat het Vee, het welk op broekige gron-
den, die haar voortbrengen, geweid wordt,
veel melk geeft. Men noemt haar ook
Amarella, omdat zy eenen bitteren ſmaak
heeft; en *Ambrovalis*, van *Ambiendis arvis*,
omdat de Ouden gewoon waren, de Maag-
den met de bloemen van deze Plant te kro-
nen, wanneer zy de velden doorwandel-
den, om 'er de vrugtbaarheid over te wen-
ſchen. — De Kenteekens van het geſlagt
zyn, dat zy eene Bloem heeft, beſtaande
uit één blad van eene ongeregelde figuur,
van agteren doorboord, maar van voren
verdeeld in twee Lippen. De bovenſte
Lip is verdeeld in twee deelen, en de on-
derſte is fraai gefranjed. Uit het laagſte
gedeelte van de Bloem komt het ſtyltje,
het welk naderhand eene breede vrugt wordt,
verdeeld in twee Celletjes, die langwerpige
Zaadjes bevatten. De vrugt is doorgaans
beſloten in de Bloemkelk, welke beſtaat uit
vyf bladen, namelyk uit drie kleine en twee

VIII. grote , die naderhand de vrugt , gelyk
 Hoofdst. Vleugels , omhelzen. — Die foort ,
 welke aan de Kaap natuurlyk is , behoort
 onder de lage planten , en is te teer om in
 verscheidene deelen van *Europa* in de opene
 lugt te kunnen leven , waarom zy in potten
 geplant , en des Winters in het Oranjehuis
 bewaard moet worden.

Kruis-
 wortel. De Kruiswortel , of Kruisdistel , is by de
 Kruidkundigen bekend onder den naam van
Senecio , omdat dit gewas in een heet Kli-
 maat of heet Weer schieelyk bloeit en schieelyk
 oud wordt , en omdat het zaad naderhand naar
 de hoofden van oude Menschen gelykt. De
 Kenteevens van deze Plant worden dus op-
 gegeven. Zy heeft eene Pypbloem , be-
 staande uit vele halve Pypbloempjes , die
 verdeeld zyn in verscheidene verdeelingen ,
 zittende op het vrugtbeginsel , het welk
 besloten is in een Koker , die bestaat uit één
 blad , en verdeeld is in vele deelen , wor-
 dende naderhand kegelagtig van gedaante.
 Het vrugtbeginsel wordt vervolgens een
 zaad , voorzien met wolligheid , op welken
 tyd de Koker wordt omgebogen , om plaats
 te maken voor het zaad om weg te springen.
 De foort , welke aan de Kaap meest gevon-
 den wordt , is de boomagtige Afrikaansche
 Kruiswortel met bladeren van Wilde Vygen.
 Dezelve is eene zeer schoone sappige Plant.
 De bladen , die lang en dik zyn , zyn be-
 dekt met een glinsterend dons , byna gelyk
 aan de Pruimen ; wanneer zy gebroken wor-
 den , geven ze eenen sterken Terebinthyn-
 reuk van zich , uit welken hoofde sommige on-
 kun-

kundigen aan dit gewas den naam van **VIII.**
 Balsam-boom gegeven hebben. Hoofdst.

Behalven twee soorten van Afrikaan-
 sche Laurier-boomen, is 'er nog een Laurier-
boom.

Afrikaansch gewas met Laurier-bladeren bekend. — De eerste soort van Laurier-boom is de kleine Afrikaansche, met eiken bladeren; en de tweede is de nietruikende Afrikaansche, met eene ronde vrugt, gelykende naar eenen gezaagden Stapeliaanschen Laurier-boom. — Het Gewas, waarvan wy gesproken hebben, wordt alom in het land aangetroffen, en door de Inwoneren *Zwarte Past* genaamd. Ten tyde van *Kolbe* waren verscheidene wandelwegen in den treffelyken Tuin der Kompagnie daarmede beplant; en dit was geschied omdat die boomen zeer dicht groeyen, en den wind afschutten, terwyl zy tevens eene bevallige verscheidenheid verschaffen, en ook zeer gelyk kunnen geschoren worden, zo als de meeste boomen, waarvan men zich bedient in het aanleggen van wandel-lanen.

Van de verscheidene soorten van Leeu-
 wenstaart (*Leonurus*) is 'er eene aan de Leeuwen-
staart.

Kaap, te weten de altyd groen blyvende Afrikaansche, met bladeren van Yzerkruid, en grote ruige Dadelbloemen. Deze Plant wordt dus genoemd, omdat de Kam van derzelve bloem schynt te gelyken naar eenen Leeuwen-staart. — De algemeene Kenteekens zyn de volgende. Zy is eene van de Spillewervel planten met een Lipbloem, die bestaat uit één blad,

VIII. welks Kam gefchalied is, en veel langer dan de onderfte Lip, die verdeeld is in drie verdeelingen. Uit de Bloemkelk komt het ftyltje, dat even als een Spyker in het agterfte deel van de Bloem steekt, zynde omringd van vier Vrughtbeginfels, die naderhand zo vele zaadjes worden, welke langwerpig zyn, en befloten in eenen langen pypagtigen Dop, die te voren de Bloemkelk was. — De Planten worden gemeenlyk agt of negen voeten hoog, en duren vele jaren, doch tevens zyn zy gefchikt om zeer ongeregeld te groeyen. Dus moeten de takken in de Lente gefnoeid worden, om aan de Boomen eene draaglyke gedaante te geven; doch men moet tevens zorg draagen dat zy niet te veel worden ingekort, dewyl zulks het bloeyen merklyk zoude belemmeren. — Die foort, welke men aan de Kaap de Goede Hoop vindt, wordt meer bewaard om de verfcheidenheid dan om de fchoonheid. Haare bloemen zyn veel kleiner en minder goed van kleur dan de gemeene foorten.

Lombard- Lombardsche Linzen zyn hier in ver-
sche Lin- fcheidenheid van foorten, te weten:
zen.

1. De Afrikaanfche een jaar durende Lombardsche Linze, met kleine fpitfe bladeren, en famen gedrukte blaasjes.

2. De een jaar durende Afrikaanfche Lombardsche Linze, met bladeren, die paar een hert gelyken, en met minder famen gedrukte blaasjes.

3. Afrikaanfche Lombardsche Linze,
met

met Senesbladeren en bloedroode bloemen. VIII.
Hoofdst.

4. Lage Afrikaansche Lombardsche Linze, met eene bloedroode bloem, en peulen van *Crotolaria*.

De Kenteekens bestaan in een Vlinderbloem, die gevolgd wordt van peulen, gelykende eenigszins naar opgespannene blazen van Visfchen, waarin verscheidene zaadjes van gedaante als een Nier besloten zyn.

De witte Maluwe met afhangende zaad-^{Witte} blaaskens wordt onder de Kaapsche gewas-^{Maluwe.} sen genoemd ——— Men vindt by de Kruidkundigen verscheidene soorten van deze Plant aangewezen, van welken sommigen groeyen tot de hoogte van agt of tien voeten, en houtagtig worden. Dezelve zyn bekwame versieringen voor Wildbosfchen, en staan zeer wel tusfchen bloeyende Heesters en Boomen: men oordeelt ze zelfs eene plaats in de beste tuinen waardig om de langdurigheid haarer bloeying, en de verscheidenheid van haare zachte wollige bladen.

De soorten van Madelieven, welke als aan ^{Madelie-} de Kaap natuurlyk worden opgegeven, zyn ^{ven.} de volgende:

1. Afrikaansche Madelieven, met byna kale steelen, en ingesnedene bladeren.

2. Afrikaansche Madelieven, welker bloemsteelen vol smalle en volle bladeren zyn.

3. Afrikaansche Madelieven, met geele bloots

VIII. bloote hoofdekens en bladeren van Herts-
Hoofdit. hoorn of Kraayen-voet, en nederwaards
 hangende steeltjes.

4. Afrikaansche Madelieven, met geele
 bloote hoofdekens en bladeren van Kraa-
 yenvoet, die, zo wel als de steeltjes,
 dun zyn, en overeind staan.

De Kenteekens zyn gelegen in eenen
 vasten wortel, en in naakte steelen, die
 zelden of nooit spruitjes uitschieten. De
 Kelk van de bloem is schubbig en en-
 kel, verdeeld in vele verdeelingen, byna
 tot aan den voetsteel. De Bloemen zyn
 straalswyze, en de kroonen gelyken, nadat
 de Bloembladen zyn afgevallen, vry wel
 naar stompe Kegels.

De Melk- Men heeft 'er ook eene Plant, welke
plant. de melkgevende plant uit Afrika genoemd
 wordt: van deze worden 'er verscheidene
 soorten gevonden, in welker omstandige
 beschryving wy ons niet zullen inlaten. Al-
 leenlyk merke men op, dat, zo haast 'er
 een takje van deze Plant gebroken wordt,
 de melk daar uit loope.

Melian- Van de Melianthus, die bekend is onder
thus. den naam van Honigbloem, vinden wy 'er
 twee soorten:

1. De kleine langs de aarde kruipende
 Afrikaansche Melianthus, met bladeren van
 gekrulde Pimpinelle.

2. De kleine stinkende Melianthus uit
 Afrika. ——— Wegens de Honigbloemen
 wordt aangemerkt dat de Hottentotten en
 Europeanen die soorten van gewassen zel-
 den

den voorbygaan, zonder van derzelve VIII: smakelyk sap te proeven. — De Melian- Hoofdst. thus heeft eenen overblyvenden wortel, en de gedaante van een Heester. De Bladen zyn gelyk aan die van de Pimpinelle. De Kelk van de Bloem is in verscheidene deelen verdeeld. De Bloem bestaat uit vier bladen, en is van eene ongeregelde gedaante. De bloembladen hebben somtyds het voorkomen van een Waayer, en op andere tyden zyn zy van eene kogelagtige figuur. Het Ovarium wordt eene vrugt, vry wel gelykende naar eene vierhoekige blaas, verdeeld in vier Celletjes en bevrugt met rondagtige zaadjes.

De Plant, welke by sommigen Mezereon Mezerenoemd wordt, doch algemeener bekend is onder de benaming van Thymelaea reon- heeft zeer vele soorten, van welken 'er ons elf zyn opgegeven. Zy draagt den laatsten naam, omdat de bladen zo smal zyn als die van de Thym, en zo dik als die van den Olyfboom. — De Bloem bestaat uit een enkel blad, is meest tregterswyze, en gesneden in vier verdeelingen, uit welker Kelk het styltje komt, het welk naderhand eene eironde vrugt wordt, die in sommigen vol sap, maar in anderen droog, is. In iedere vrugt is een langwerpig zaadje besloten. — Die soorten, welke omtrent de de Kaap de Goede Hoop groeyen, zyn veel tederer dan de Europische. Zy maken eene aangename verscheidenheid onder andere buitenlandsche Planten.

VIII. Van de verscheidene soorten van Myr-
 Hoofdst. tusboomen is 'er slegts eene aan de Kaap, te
 De Myr. weten de Lage Afrikaansche Myrtusboom,
 tusboom. met gekartelde bladeren van Kraakbeziën
 en zwartagtige steeltjes. — De Kenteekens
 worden ons op de volgende wyze opgegeven :
 de Bloem bestaat uit verscheidene bladen,
 die in eene kringswyze orde staan, en zich
 in de gedaante van eene Roos uitbreiden.
 Boven op den voetsteel is het Ovarium,
 het welk eene korte stamswyze Kelk heeft,
 van boven verdeeld in vyf deelen, en uitge-
 breid. Het Ovarium wordt eene lange ge-
 navelde vrugt, verdeeld in drie Celletjes,
 die vol zaadjes zyn, en de gedaante van eene
 Nier hebben.

Narcisfe. Hoe menigvuldig de soorten van Narcis-
 fen, die in de Boeken der Kruidkundigen
 bekend staan, ook zyn mogen, vindt men
 aan de Kaap egter byna niet meer dan ééne
 soort, te weten de geelroode Narcisfe uit
 Afrika. Deze Narcis heeft eene Lelie-bloem,
 bestaande uit één blad, het welk klokswyze
 is, en verdeeld in zes verdeelingen, die
 rondom het midden staan, gelyk een Kroon;
 maar de Koker, die doorgaans uit eene
 vliezige scheede komt, wordt eene langwer-
 pige of rondagtige vrugt, die driehoekig is,
 en zich in drie deelen opent, zynde verdeeld
 in drie Celletjes en vol rondagtige zaadjes.

Naschale
 of Nagt-
 schade. Nog vindt men 'er een gewas, het welk
 by zommigen Naschale genoemd wordt,
 doch beter is bekend onder den naam
 van Nagtschade (*Solanum*). Deszelfs
 Bloem bestaat uit één blad, het welk
 in

in vyf deelen verdeeld is, en zich in de VIII. gedaante van eene Star uitbreidt. Uit de Hoofdst. Bloemkelk komt het styltje, het welk naderhand eene ronde of ovale zachte sappige vrugt wordt, bevattende in zich vele platte zaadjes. — Van de verscheidene soorten van Nagtschaden worden 'er aan de Kaap slegts twee gevonden:

1. De boomagtige stekelige zwarte Naschaie, met Appelen, met Bernagie- of Borage-bloemen, en met diep gesnedene bladeren.

2. De altyd groen blyvende Afrikaansche houtagtige Naschaie, met Laurier bladeren.

Deze twee soorten zyn minder teder dan de andere Planten van dit geslagt. Zy moeten egter des winters in een goed Oranje-huis in potten gezet worden. Dikwyls is het ook noodig ze met water te verfrisen, dewyl zy tot die gewassen, welke zeer dorstig zyn, behooren.

Het Navelkruid is wel een Afrikaansch Navel-gewas, doch de soort, welke daarvan aan kruid. de Kaap het meest gevonden wordt, is voorzien met dikke half bolronde bladen, niettegenstaande men ook nog van meer andere soorten gewaagd vindt. — De Planten van dit geslagt hebben den Steng en de geheele gedaante van Huislook, waarvan zy alleenlyk verschillen, door dien zy eene langwerpige pypagtige Bloem hebben, bestaande uit één blad, het welk van boven in vyf deelen verdeeld is. De vrugt

VIII. is gelyk aan die van Huislook. — Som-
Hoofdstf. mige foorten van Navelkruid groeyen
 in verscheidene Europifche Landen tot
 de hoogte van twee of drie voeten,
 en verdeelen zich in vele takken;
 maar die, welke onder den naam van
 Kaapsch Navelkruid bekend is, blyft la-
 ger, wordende dezelve zelden hooger dan
 één voet. Zy brengt vele korte takken,
 dicht by den grond, voort, en kan dus,
 dewyl zy zich nooit zeer ver uitspreidt, in
 kleine potten gehouden worden.

**Olyf-
boom.** De Olyfboom, die aan de Kaap groeit,
 is de lage wilde, met harde ruige blade-
 ren, die meest langwerpig en altyd groen
 zyn. De Bloem bestaat uit één blad,
 welks laagste gedeelte uitgehold is, maar
 het bovenste gedeelte is verdeeld in vier
 deelen. Het Ovarium, het welk vast is
 in het middelpunt van de Bloemkelk,
 wordt eene eironde, zachte, mergagtige
 vrugt, overvloeyende van een vet vogt,
 waarin een harde ruwe steen befloten
 is.

**Ojevaars-
bek.** De Plant, welke men Ojevaarsbek (*Ge-
 ranium*) ook wel Kranenbek en Robberts-
 kruid noemt, wordt in de nabuurschap van
 de Kaap, zo wel als in andere deelen van
 Afrika, in zeer grote verscheidenheid gevon-
 den. — Derzelve bladen zyn meest
 gepaard. De Kelk van de Bloem bestaat
 uit één blad, het welk in vyf deelen ver-
 deeld, en in de gedaante van eene Star
 uitgebreid is. De Bloemen der Europi-
 sche foorten bestaan uit vyf bladen, en
 die

die der Afrikaanfche meest uit vier, ge- VIII.
lykende eenigszins naar eene Kam- of Lip- Hoofdst.
bloem, met tien Helmstyltjes, die het
Ovarium omringen. De vrugt heeft eene
vyfhoekige figuur, met een' langen Bek,
bevattende op den grond vyf Zaadhuis-
jes, in ieder van welken een gestaart
Zaadje besloten is, het welk, wanneer
het ryp is, door het draayen van den Bek
wordt uitgeworpen. — Verders hebben
wy te melden dat zy allen by nacht eenen zeer
sterken en lieflyken reuk van zich geven, en
dat men met eenen steel, waaraan doorgaans
drie of vier bloemen zyn, een geheel ver-
trek kan parfumeren. Zy worden der-
halven allen, zonder onderscheid, Nagt-
bloemen genoemd, omdat de meesten by
dag toe gaan, en zich tegen het vallen van
den avond weder openen, terwyl zy geen
van allen eenigen reuk hebben, dan na
den ondergang der zonne.

De Pestilentie-wortel, van velen ook Pestilen-
grote Hoefbladeren of Dokkebladeren ge- tie-Wor-
noemd, is eene Plant met eene Pyp- tel.
bloem, bestaande uit vele halve Pyp-
bloempjes, verdeeld in vele deelen, zit-
tende op het vrugtbeginsel, en besloten
in eenen rolronden Koker, mede verdeeld
in vele deelen. Het vrugtbeginsel wordt na-
derhand een zaad, voorzien met wolligheid;
waarby men voegen kan als eene zeldzaam-
heid, dat de bloemen voor den dag komen
voor de bladen. — Men vindt'er by de Kruid-
kundigen verscheidene soorten van opgeteld.

De

VIII. De Afrikaansche heeft bladeren van Water-Hoofdst. Goudsbloemen, en eenen blaauwagtigen dikken wortel.

Phalangium. Ook is 'er aan de Kaap eene soort van Afrikaansche Phalangium bekend, met takken, witte bloemen, en gebogen bloembladeren. — Deze Plant wordt zo genoemd, omdat de Ouden ze gebruikten tot genezing van de steken der Spinnekoppen. Zy is eene Plant met een Lelie-bloem, bestaande uit zes Bloembladen, uit welker Middelpunt het styltje komt, het welk naderhand een rondagtige vrugt wordt, verdeeld in drie Celletjes, en vol hoekige Zaadjes. By deze Kenteekenen moet men nog voegen eenen hairigen wortel, om haar te onderscheiden van de Ornithogalum.

Pimpernel. Aan Afrika, en ook aan de streken omtrent de Kaap, is de grote steenbrekende Pimpernel eigen. — De Planten van dit geslacht hebben eene bloem, welke uit één blad bestaat, het welk zich uitbreidt in eene ronde gedaante, en doorgaans gefneeden is in vier verdeelingen tot het midden toe, verzeld van vele Helmstyltjes of een gekuifd stultje. De bloemkelk wordt naderhand eene vrugt, meest scherppuntig en vierhoekig, hebbende somtyds maar een Celletje, en op andere tyden twee, die vol langwerpige zaadjes zyn.

Porfelein. Men vindt aan de Kaap ook eene soort van Porfelein, welke de Afrikaansche altyd groen blyvende Porfelein met roodagtige bloemen genoemd wordt. Doch zonder ons hier met het opgeven van derzelver Ken-

Kenteekenen op te houden, gaan wy over **VIII.** tot de beschouwing van andere Plan-Hoofdsten.

Volgens de orde, welke wy ons voorgesteld hebben, moeten wy voor eerst de Salie in aanmerking nemen. — De Salie nu heeft eene Lip-bloem, bestaande uit één blad, welks bovenste lip verwulfd en somtyds gekromd is; maar de onderste Lip of Baard is verdeeld in drie deelen, uitpuilende en niet uitgehold, gelyk de Scarlei. Uit de Bloemkelk komt het styltje, verzeld als van vier Vrugtbeginsels, welke naderhand zo vele zaadjes worden, die rondagtig zyn, en opgesloten in eenen dop, welke te voren de Bloemkelk was, waarby men voegen kan dat de Helmstyltjes eenigzins gelyken naar het Tongbeen.

Santorie behoort tot die gewassen, van Santorie-
welken men aan de Kaap verscheidenheid van soorten vindt, die egter allen tot de kleine Santorie behooren; aan welke men om haare bitterheid den naam van *Fel Terrae*, of Aard-gal, gegeven heeft. — De bladen groeyen by paren tegen elkanderen over. De Bloem bestaat uit één blad: zy heeft de gedaante van een Tregter, en is in vyf scherpe verdeelingen onderscheiden. Dezen groeyen in Trosfen aan den Top der stengen. Het Zaadhuis is van eene rolronde gedaante, en verdeeld in twee Celltjes, waarin vele kleine Zaadjes zyn opgesloten.

Scharlei, ook wel Scharlaken-kruid genoemd, is hier van tweederleie soort: Scharlei of Scharlaken-kruid.

1. Vroeg Afrikaansch Scharlaken-kruid, dat maar eenen zomer duurt.

2. Boom-

VIII. 2. Boom of Heesteragtig Afrikaansch
 Hoofdst. Scharlaken-kruid, met bladeren van *Heli-*
anthemum.

De Scharlei is eene Spillewervel Plant met een Lipbloem, bestaande uit één blad, welks bovenste Lip of Kam krom is; maar de onderste Lip, of Baard, is verdeeld in drie deelen, zynde de middelste verdeeling hol en in twee gespleten. Uit de Bloemkelk komt het styltje, verzeld van vier Vrugbeginsels, die naderhand evenveel rondagtige zaadjes worden, besloten in eenen dop, die te voren de Bloemkelk was.

Schurft-
 kruid.

Onder de velerleie soorten van Schurftkruid telt men 'er twee, die van de Kaap de Goede Hoop in Europa zyn overgebracht, te weten:

1. Grootst Heesteragtig Afrikaansch Schurftkruid, met ruwe en weinig gelleufde bladen.

2. Grootst Heesteragtig Afrikaansch Schurftkruid, met fyn gekorvene bladen.

Beide deze soorten zyn tederer dan de overige Planten van dit geslacht, waarom zy altyd in potten moeten gehouden, en des winters in eene lugtige glazen Kas gezet worden, waar zy in zagt weér zo veel vrye lugt kunnen hebben als mogelyk is. ———
 Het is bekend dat deze Plant den naam van Schurftkruid draagt, om dat men zegt dat de Schurft 'er door genezen wordt. ———
 Zy heeft een Pypbloem, bestaande uit vele ongelyke halve Pypbloempjes, die besloten zyn in eene gemene Bloemkelk. Sommi-
 gen

gen van dezelve , die in het midden staan, **VIII.**
 zyn gefneden in vier of vyf verdeelingen; **Hoofdst.**
 de overigen, die aan den rand staan, zyn
 tweelippig. Elk van dezen zit boven op
 een Vruchtbeginfel, het welk gekroond is, en
 befloten in een eigen koker, die naderhand
 een zaadhuis wordt, het zy enkel of treg-
 terswyze, bevrugt met een gekroond zaad,
 het welk te voren het Vruchtbeginfel was.

— Alle de foorten van Schurftkruid
 blyven lang in bloei, en uit dien hoofde
 zyn zy meer in agtinge, dan wel om
 eenige ongemene fchoonheid in de bloemen.

Zonder ons met de optellinge der ver- **Sifyrin.**
 fcheidene foorten van de Plant, welke **chium.**
Sifyrinchium genoemd wordt, op te houden,
 zullen wy alleenlyk aanmerken dat derzel-
 ver algemeene Kenteekens de volgende
 zyn. Zy heeft eene bloem, gelykende
 naar de Iris, waarvan ze daarin verfchilt
 dat zy eenen dubbelen Bol heeft, liggende
 de een over den anderen, op dezelfde
 wyze als die van de Crocus en Gla-
 diolus. — Niet eene der foorten van
 de Sifyrinchium is by de Inwoneren onder
 dezen naam bekend, fchoon zy de Plant zel-
 ve zeer wel kennen, en die meermalen
 nuttigen. Zy worden doorgaans Hotten-
 totsche Ajuintjes genaamd, fchoon zy niets
 minder dan Ajuin vertoonen, maar veel
 meer, zo ten aanzien van de gedaante als
 van de grootte, naar Europifche Aardappels
 gelyken, behalven dat zy veel aangener
 zyn om te eten, dewyl zy, gekookt zyn-
 de, byna den fmaak van Kajanen heb-
 ben.

VIII. ben. — Men vindt ze overvloedig aan Hoofdst. de Kaap, in September en de drie volgende maanden, wanneer zy 'er veel tot spyzegebruikt worden. — Eene soort is 'er egter, welke hiertoe niet kan dienen, te weten de Afrikaansche *Sifyrinchium*, met zeer lange bladen, met witte bloemen, en eenen vergiftigen wortel. — De Inwoners gebruiken den Bol om de Visch in de Rivieren te bedwelmen, ten einde zy dezelve dus in meenigte mogen vangen. De groene bladen van deze soort zyn vergiftig. Want men heeft bevonden dat eenige Varkens opgezwollen en gestorven zyn, nadat zy van deze planten gegeten hadden, by gelegenheid dat dezelve, naar *Engeland* overgebragt wordende, in eene tobbe op het dek van het schip gezet waren.

Slangen- De soorten van Slangenhoofd, welke
hoofd. tot de Kaapsche Planten behooren, zyn:

1. Het Heesteragtige Afrikaansche Slangenhoofd, met hairige bladeren.
2. Het langdurende Afrikaansche Slangenhoofd, met de gedaante van eene Osfontong.

De Plant draagt dezen naam omdat haar zaad, wanneer het ryp is, vry wel naar het hoofd van eene Slang gelykt. Zy is ook bekend onder den naam van *Herba Viperina*, omdat de Ouden meenden dat zy de kragt had om de Slangen te dooden. — De Kelk van de Bloem is groot, en verdeeld in vyf lange smalle verdeelingen. De Bloem bestaat uit één blad, heeft de gedaante van een Tregter, en is wat gebogen, hebbende
het

het bovenſte gedeelte tot een groter langte **VIII.**
 uitgeſtrekt dan het onderſte. Het bovenſte **Hoofdſt.**
 deel of de Kam van de Bloem is verdeeld
 in twee, en het onderſte of de Baard in
 drie deelen. In het midden van de Bloem
 komen vyf Helmſtyltjes voort, die omgebo-
 gen zyn. Iedere Bloem wordt gevolgd van
 vier zaadjes, welke de gedaante van een
 Slangenhoofd hebben.

Het Starrekruid weet men dat eene grote **Starre.**
 verſcheidenheid van foorten heeft. Eenige **kruid.**
 der ſchoonſte worden in de Kruidtuinen
 bewaard, als zeer bekwame ſieraden op
 de Rabatten in grote tuinen, wannecr 'er
 weinige andere bloemen in bloei zyn. —
 Die foort, welke het meest aan de Kaap
 groeit, heeft eenen hairagtigen wortel. De
 bladen zyn voor het grootſte deel geheel,
 en ſtaan overhands aan de takken. De
 Stengen zyn getakt. De Bloemen zyn
 ſtraalswyze, ſierlyk, en voorzien met eene
 ſchubbighe Kelk. De zaden zyn beſloten
 in eene wollige ſtoffe.

Steenvaren, oock bekend onder den naam **Steenva.**
 van Miltkruid, omdat zy goed tegen de **ren.**
 ziekten der mild is, behoort tot het geſlagt
 der Varen. Zy wordt in verſcheidene dee-
 len van Europa op oude, vogtige en be-
 ſchaduwde muren gevonden. — De
 foort, welke in Afrika gemeen is, is de takkige
 Steenvaren met blinkende ſteelen.

Onder de Kaapſche Bloemen vindt men **Stokro.**
 eene foort van Stokrozen, en drierleie **zen.**
 foorten van Stokviolieren. — De

VIII. Afrikaanfche Stokroos is de Boom- of
Heester-agtige, met eene roode bloem. —

Hoofdst. Deze Plant heeft eene groter en uitgebrei-
der bloem dan de Maluwe, die dicht aan
de fteng vast zit, en in vele foorten zyn
de bloemen dubbeld, waar de bloembladen
de plaats van het Styltje beflaan. Zy is in
alle opzigten groter dan de gemeene
Maluwe; de bladen zyn ruiger, en de Plant
is byna heesteragtig. — De drie foor-
ten van Kaapfche Stokviolieren zyn:

Stokvio-
lieren.

1. De breedbladige Afrikaanfche Stok-
violieren, met eene blaauwe bloem.

2. De grote Afrikaanfche Stokviolieren,
met blaauwe bloemen, en fmalle bladeren
van Kraayenvoet.

3. De kleine Afrikaanfche Stokviolieren,
met blaauwe bloemen, en bladcren van
Hartshoorn.

De Kenteekens van deze Bloem zyn de
volgende. Zy beftaat meest uit vier bla-
den, die in de gedaante van een Kruisftaan.
Uit de Bloemkelk komt het Styltje, het
welk een lange platte Peul wordt, verdeeld
in twee Celletjes door een middelfhotje,
waaraan de flagdeurtjes aan beide de zyden
vastzitten. De Peulen zyn voorzien van
platte gladde zaadjes, die rond zyn en ge-
zoomd rondom de kanten, waarby men kan
voegen dat de Bloemen fraai en aangenaam
van reuk zyn.

Tulpen. Nog vinden wy andere Kaapfche Bloe-
men, en onder dezen de Tulpen en
de Tydcloozen. — Daar is een
foort van Tulpen, welke genoegzaam
in

in alle velden omtrent de Kaap in zulk **VIII.**
 eene menigte gevonden wordt, dat men 'er **Hoofdst.**
 groten voorraad van kan opdoen; en het is
 niet vreemd te denken dat zy tot het geslacht
 der Europeische Tuberozen, met welken
 zy vry wel overeenkomt, moet gebragt
 worden. — De algemeene Kentee-
 kens van deze Bloem zyn de volgende.
 Zy heeft twee bladen, die aan weerzyde
 uit den Bol komen, en zich agterwaards
 buigen. De steng is enkel, sponsagtig,
 dik en gevloekt, dragende gelyk men meent,
 eene enkele bloem op den top. De Bloem
 vertoont zich naakt, met zes of zeven
 bloembladen; maar alles naauwkeurig on-
 derzoekende, ontdekt men dat zy zich
 vertoont met Pypbloempjes, hebbende eene
 Kelk, bestaande uit zes bladen, op de
 wyze van een Tulp, van eene roode kleur,
 onder of binnen welke eenbladige bloemen
 zyn, die zesbladig schynen, bestaande uit
 zes lange, fyne, diep gethedene verdee-
 lingen, van onderen pypagtig, hebbende
 zes Helmstyltjes, die voortkomen uit een
 drie hoekig Ovarium, en uit drie Celletjes
 of Huisjes bestaan, waarin langwerpige
 zaadjes, ten getale van dertig, in eenen
 Koker besloten zyn. De Bol is schubagtig,
 en dikwyls als of hy tweebladig was.
 — Die soort, welke van de Kaap
 oorspronglyk is, heeft men vele jaren in
 de tuinen der Liefhebberen bewaard.
 — De Tydelozen, welke men ook **Tydelo-**
 Hermodactylen noemt, hebben eene grote **zen.**
 tweebladige bloem, en den wortel gelyk